

RUSYA’NIN SİYASAL PARTİLERİ VE MİLLİYETÇİLİK GÖRÜŞLERİ

Jale AKHUNDOVA

*Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Yönetim Bilimi Doktora Programı Öğrencisi,
axundova_jale@yahoo.com*

ÖZET

Siyaset alanı siyasal-ideolojik söylemlerin somutlaştığı bir alandır. Siyasi ideolojiler ve ya söylemler ise bir toplumun ya da belli bir kesimin siyasi kültür unsurlarını ve siyasi dünya görüşünü yansıtmaktadır. Bu açıdan bir ülkede şu ve ya bu düzeyde açık ya da gizli faaliyet gösteren ideolojiler o toplumun tarihsel siyasi, sosyoekonomik ve kültürel açılardan iç siyasi dinamiklerinden haber vermektedir.

Çağdaş Rusya Federasyonu devletinde milliyetçi ya da ırkçı unsurları “besleyen” ve bu ideolojiden “beslenen” bir takım siyasal partiler faaliyetini devam ettirmektedir. Söz konusu söylem siyasal yelpazenin hemen hemen tüm taraflarında var olmakla, “Rus halkı”, “Rus milleti”, “Rus ırkı” şeklinde ifade edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Rusya toplumundaki milliyetçi unsurların özelliklerinin parti programları temel alınarak incelenmesidir. Çalışmada, ülkede seçim ve seçimler arası dönemlerde etkin faaliyet gösteren, ideolojik yönü daha net ve belirgin olup, yeterli üye ve seçmen kitlesine sahip olan temel siyasal partiler hakkında bilgi verilmiş, daha sonra bu partilerin programları ülkenin gelişimi, siyasi sistem, toplum, millet ve din konularına bakış açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Parti, Siyasal İdeoloji, Milliyetçilik, Rusçuluk, Irkçılık

POLITICAL PARTIES IN RUSSIA AND RACISM

ABSTRACT

Political space is an area where political-ideological discourses becomes concrete. Political ideology reflects the elements of the political culture or the political world view of othe community. In this respect, political ideologies existing in any level or in apparent or latent way in a country demonstrate the internal political dynamics by historical political, socio-economic and cultural aspects of the following society.

In the contemporary Russian Federation, the political parties continue to its activities "feeding" nationalist or racist elements and "fed" from this ideology. Mentioned rhetoric existing almost on all sides of the political spectrum, and is expressed in various ways as "Russian people", "Russian nation", "the Russian race" and s.

This study aims to examine the properties of the nationalist elements in the Russian society on the basis of party programs. In this study, are choosen political parties effectively operating in the periods of elections and between them, having the ideological aspect more clearly and distinctly, and with enough members and electorate. First of all, information is given about the main political parties, then political programs are examined in terms of their point of view to the country's development, political system, community, nation and religion issues.

Keywords: Political Party, Political Ideology, Nationalism, Russism, Racism

GİRİŞ

Siyasi alan bir ülke ve toplum yaşamının tüm alanlarını doğrudan ve dolaylı yolla etkileyen düşüncelerin üretildiği, kararların kabul edildiği ve uygulamaya konulduğu bir alan olmaktadır. Bu alan bir “güç mücadelesi meydanı” olmanın yanı sıra, ülke ve ya toplumda güç dengesinin belirlenmesinde de kritik rol oynamaktadır. Literatürde siyasi alanın çeşitli şekilde tanımlanması eskilerden günümüze kadar devam etmekte olup, farklı ideolojik bakış açıları da yansıtmaktadır. Örneğin, bir yandan siyasi alan sadece yönetsel anlamda devlet alanı olarak, diğer bakış açısına göre ise sivil toplum ve kuruluşlarının bütünü olarak ele alınmaktadır. Esasında siyasetin tanımındaki kapsamın genişliği, tanımı yapan görüşün demokrasiye yakınlık ya da uzaklık derecesinden haber vermektedir. Zira siyaset ya da siyasi süreç birey, toplum ve devlet yaşamının yönetilmesi yönündeki karar yetkisi tekeline sahip olduğu için, bu sürece daha geniş aktörlerin katılımı yönetim sürecinin demokratikliğini sağlamaktadır.

Siyasi sürece katılım ve demokrasi teorilerinde birçok mekanizma ve araçlar önerilmiş, var olan sistemin demokratik ve ya toplumsal meşruiyetinin sağlanması için siyasi alana dâhil olan her iki taraf - devlet/yönetim ve toplum arasında temsilci yapılar gelişmiştir. Bu yapılar zamanla değişik şekil ve özellikler kazanmış ve günümüzde farklı ülkelerde farklı ya da benzer biçimde uygulanmaktadır. Devlet-toplum arasındaki aracı kuruluşlar arasında iktidara gelmek amacı yönünde faaliyet göstermesiyle seçilen siyasal partiler, belli çıkarları temsil etmekte, belli toplumsal değerlere atıf yapmaktadırlar. (Sergeyev, 2006:27)

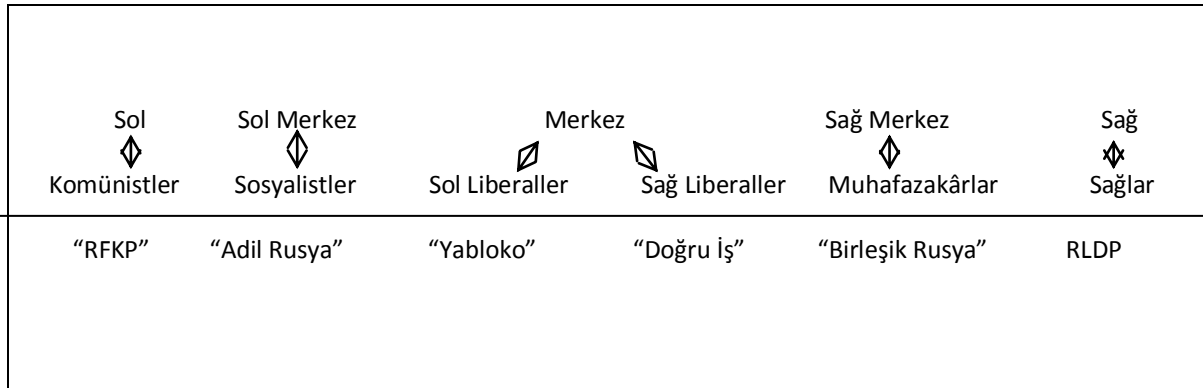
Literatürde kimi görüşlere göre, partiler esasında toplumsal elitlerin bir başka grubunu oluşturabilmektedirler. (Batalina, 2007:76) Bununla birlikte, siyasal partiler, toplumun ekonomik, siyasi, ideolojik, kültürel “desenlerini” taşımakla yönetsel-siyasi alanın oluşturulmasında ve yürütülmesinde en etkili kuruluşlar olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla, bir ülkede faaliyet gösteren siyasal parti sistemi ve işleyişi o ülkenin sosyoekonomik, kültürel yapısıyla birlikte, buradaki ideolojik görüş ve siyasi kültür düzeyinden de haber vermektedir.

RUSYA FEDERASYONU’NDA SİYASAL-İDEOLOJİK YELPAZE VE TEMEL SİYASAL PARTİLER

Rusya Federasyonu kendine özgü tarihsel, toplumsal bir geçmişten kaynaklanarak yönetim geleneğine sahiptir. Bu gelenek siyasi sistemin aktörleri arasında devlet kurumunun baskınlığı, merkezîyetçi özelliğiyle seçilmektedir. Devlet geleneğinin büyük kısmını adı geçen özelliklere sahip çarlık dönemini, ardından belli sınıfın (esasinda yeterince bürokratikleşmiş) iktidar sahibi olduğu Sovyet dönemi günümüz Rusya’nın siyasi sistem ve siyasi kültüründe derin izler bırakmıştır. Fakat yeni dönem Rusya’sında (1990’lardan beri) siyasi sürece yeni aktörler de katılarak toplumun demokratikleştirilmesi yönünde birçok gelişmeler yaşanmıştır. Zira 1990 yılında, Sovyet Komünist Partisini ülkenin yön verici tek gücü ilan eden Anayasal maddenin (Muştuk, 2002:54) kaldırılması ve 1991 yılı 1 Ocak tarihinde SSCB “Toplumsal Birlikler Hakkında” Kanununun kabul edilmesiyle 1990’ların sonunda 90’dan fazla parti kurulmuştur. “Siyasal Partiler Hakkında” Kanun ise 2001 yılında kabul

edilmiştir. Kanuna göre, parti isimlerinde irki, milli ve dini duygulara hakaret edebilecek kelimelerin kullanılması yasaklanmıştır. (9.Madde) Aynı şekilde parti ambleminde devlet bayrağı, amblemi, milli marşını, dini sembolleri tahkir eden sembollerin kullanılması yasaklanmıştır. Diğer yandan mesleki, irki, milli ve dini mensubiyet temelinde siyasal parti oluşturulmasına da izin verilmemektedir.

Ülkede demokratikleşme çabaları çerçevesinde toplumsal yaşamda örgütlenme ve siyasal yaşamda partileşme düzeyi artmış, seçim ve oy sistemleriyle birçok kesimler yönetimde temsil edilme fırsatı kazanmıştır. Çağdaş dönemde bile devam eden bu süreçte, Rusya'nın siyasal-ideolojik yaşamında belli görüş ya da görüş grupları belirgin hale gelmiş olup, siyasal mücadelede temel aktörler olarak iştirak etmektedirler. Ülkede siyasi yelpazenin ideolojik açıdan aşırı "rengârenk", parti sayısının ise çok olması kimi görüşlere göre, toplumdaki sosyal çıkarların çeşitliliğinin değil, düzensizliğinin, geçiciliğinin ve sistemsizliğinin göstergesidir. (Burenko, 2007:20)

Şekil 1. Rusya'da Siyasi Sistem Yelpazesi

2011 yılı 25 Haziran verilerine göre, RF "Siyasal Partiler Hakkında" Kanun çerçevesinde 7 siyasal parti kayıttan geçmiştir. Bunlar; "Birleşik Rusya" (D. Medvedev), "RF Komünist Partisi" (G. Züganov), "Rusya Liberal Demokratik Partisi" (V. Jirinovski), "Rusya Vatanseverleri" (G. Semigin), "Doğru İş" (A. Dunayev), "Adil Rusya" (S. Mironov), "Yabloko Birleşik Rusya Demokratik Partisi" (S. Mitrohin) partileridir.

Günümüzde Rusya'da, hakim siyasal parti olan "Birleşik Rusya" 2001 yılında "Birlik", "Vatan" ve "Tüm Rusya" partilerinin birleşmesi sonucunda kurulmuştur. Başkanlığını RF Başbakanı D. Medvedev'in yaptığı parti üye sayısı giderek artmakta olup, 2 milyonu aşmıştır. Ayrıca söz konusu partinin ülkenin bölgelerinde yoğun bir şekilde örgütlenerek, esasında Putin'in kurmaya çalıştığı dikey hiyerarşinin güçlendirilmesinde etkin bir araç rolünü oynayabileceği düşünülmektedir. (Petrov, 2011:90)

İlimli sol cephede 1993 yılında kurulan ve G. Züganov'un yürüttüğü RF Komünist Partisi ve onun milli-vatansever müttefikleri yer almakta olup, genelde işçi, köylü, entelektüel ve emekli kesimleri temsil etmekle ülkede %30'luk sabit bir seçmen kitlesine sahiptir.

Sol merkez partileri (ör., 2006'da kurulmuş olup 400 bin civarında üyesi olan S. Mironov'un "Adil Rusya" Partisi) genel itibarıyla, iktidara karşı sadık bir konumda durmaktadırlar. Aşırı sol partiler ise Devlet Duma'sındaki %5'lik bariyeri aşmamakta olup, toplumun marjinal kesimlerini temsil etmektedirler.

Rusya'nın siyasal yelpazesinin sağ kısmında, "Rusya'nın Seçimi", "Rusya Demokratik Partisi", "Ekonomik Özgürlük Partisi", "Girişimciliğin İnkişafı", "Rusya Cumhuriyetçi Partisi", "Liberal Rusya", "Sağ Güçlerin İttifakı", "Rusya Demokratik Yabloko Partisi" vs. yer almaktadır. Genel olarak, ülkede liberal görüşler iki yönde – devlet müdahalesine karşı olup, tam piyasa özgürlüğünü savunan Amerikan ("Sağ Güçler İttifakı") ve devletin birtakım sosyoekonomik görevleri de üstlenmesi gerektiğini savunan Avrupa modeli sosyoekonomik inkişaf ("Yabloko") yönünde yoğunlaşmıştır. Rusya liberalizminin sosyal temelini iki temel kesim: birincisi, "eski" (Sovyet) orta sınıf – bilimsel ve teknolojik aydınlar, doktor ve öğretmenler; ikincisi, ekonominin özel sektörüyle bağlantılı olan "yeni" orta sınıf – büyük ve orta girişimciler, müdür çevreleri, büyük başkent aydınları ve yaratıcı elitler teşkil etmektedirler (%15). Liberal kanadın öncüsü olan ve 1995 yılında kurulan "Yabloko" partisi iktidarı liberal politikalarından uzaklaşması noktasında eleştirmektedir.

1992 yılında kurulmuş olan Rusya Liberal Demokrat Partisi ülke siyasetinde sağ görüşleri temsil etmekte olup, V. Jirinovski'nin başkanlığında 1.8 milyon civarında üye kitlesine sahip olmaktadır.

Aşırı sağ konumda olan siyasi güçler ise Rusya'nın tamamen Batı yönlü inkişaf yolunu tutmasını desteklemektedir.

RUSYA'DA SİYASAL PARTİLERİN MİLLİYETÇİ GÖRÜŞLERİ

Rusya Federasyonu Anayasa'sına göre, ülkede siyasi-ideolojik çeşitlilik ve çok partililik tanınmaktadır. (constituion.ru,2012) Genel olarak günümüzde, Rusya siyasal hayatında öncü rolleri komünistler, bürokratlar (merkezciler) ve demokratların oynadığı söylenebilir. Bunların karşıt güçler konumunda olmasıyla birlikte, program belgelerinde toplumsal yaşamın siyasi, ekonomik ve sosyal hususları farklı şekilde değerlendirilmektedir. Örneğin, temel değerler olarak: "Birleşik Rusya" – özgürlük, yasa, adalet ve anlaşma; "RFKP" – halkın hâkimiyeti, adalet, eşitlik, vatanseverlik, vatandaşın toplum, toplumun vatandaş karşısında sorumluluğu, insan hak ve görevlerinin bütünlüğü, sosyalizm ve sonrasında komünizm; Demokratlar – bireyin özgürlüğü, özel mülkiyet hakkı, rekabetli piyasa ekonomisi vs. değerleri benimsemiştir.

Ayrıca, "Birleşik Rusya" – "güçlü devlet", "güçlü başkanlık hâkimiyeti"; "RFKP" – "halkın kurtuluşu namına hükümet"; Demokratlar ise – "siyasi sistemin demokratikleştirilmesi ve sosyoekonomik politikaların gerekliliği" söylemleriyle bilinmektedir. Ekonomi alanında Rusya'nın temel siyasi-ideolojik görüşleri şöyledir: "Birleşik

Rusya” – devletin kanuni ve adil rekabeti sağlaması, devlet mülkiyetinin kaliteli yönetilmesi vs.; “RFKP” – devletin ekonomiyi düzenlemesi, kolektif halk mülkiyeti, stratejik açıdan önemli malların dış ticaretinde tekellik vs.; Demokratlar – özel mülkiyet, rekabetli Pazar ekonomisi gibi konulara vurgu yapmaktadır.

Rus siyasi dünya görüşünde milliyetçi bakışları, Rus milletinin üstünlüğü ve ırkçı söylemleri ihtiva etmektedir. Bu, özellikle ülkenin emperya geçmişinden de kaynaklanarak yeni dönemde de diğer milletler üzerinde baskın olmak zihniyetini beslemiştir. Milliyetçilik ve milli vatanseverlik görüşleri arasındaki ayrım genelde çok “ince çizgiden” ibaret olup, her ikisi milli müstesnalık ve üstünlük zihniyetine dayanmaktadır. Milliyetçiliğin temel fikrinde, millet olgusu toplumsal birliğin tarih dışı yüce ve sınıf üstü şekli olarak görülmektedir. (Barışeva vd., 2000:63) Diğer yandan, literatürde Rusya’da milliyetçiliğin, örneğin Nazi Almanya’sında ya da İtalya’daki milliyetçi akımlardan farklı olduğu yönünde görüşler de vardır. Zira Rusya’daki milliyetçilik komünizm sonrası, adı geçen diğer ülkelerde ise liberal-demokratik gelenek üzerine yayılmıştır. (Shenfield,2001:33)

Ülkede mevcut olan milli-vatansever ideoloji; Rusya’nın “kendine özgü gelişim yolu”, Rusya’nın kendine özgü uygarlığı ve değerleri, güçlü devletçilik, Pravoslav inancı, milli kültürü unsurlarına vurgu yapmaktadır. Bu milli-vatansever ideoloji, çeşitli siyasi partiler tarafından kimi zaman samimiyetle kimi zaman da paraziter amaçlarla da kullanılabilir. Söz konusu ideolojinin ülkedeki en etkin temsilcileri RLDP ve Rus Toplulukları Kongre’si olmaktadır. Sonuncusu “aydınlatılmış gelenekselliği” ve Rusya halklarının tümüne ait olan değerleri savunmaktadır. (Jukov ve Krasnov, 1997:686) RLDP ise özellikle son yıllarda artış gösteren milliyetçi duyguları “en iyi şekilde manipüle eden” parti sayılabilir.

1990 sonrası politikalarda ve B. Yeltsin’in söylemlerinde “ulusallık” ve “Rusluk” bir gurur kaynağı olarak vurgulanmıştır. Bununla birlikte, Yeltsin dönemi ülke bölgelerinin “en serbest şekilde hareket ettiği” dönem olarak bilinmektedir. Yeni dönemde ise, özellikle 2000’li yıllarda Başkan V. Putin’in söylemleri daha çok “Rus değil” de “Rusya halkı” ve Rusya’nın burada yaşayan tüm milletlerin vatani olduğuyla ilgili olup, onun milliyetin değil vatanın birleştirici unsur olduğu görüşünden yola çıktığını göstermiştir. Ayrıca seçim dönemlerinde ülkede yaşayan çeşitli milletlerin temsilcilerinden aldığı çoğunluk oyları Putin’in Rusya’daki Müslüman ve Türk toplulukları da dahil olmak üzere geniş destek gördüğünü ortaya koymaktadır. Diğer yandan, Putin’in, göreve başladıktan günümüze kadar ülke yönetimindeki dikey hiyerarşiyi güçlendirmeye, önceki başkan döneminden kalan “bölgelerin fazla özerkliği”ni feshetmeye ve ülkede sıkı merkezleştirilmiş bir rejim kurmaya yönelik politikaları yürüttüğü de bilinmektedir. Burada iddia edilen amaç - ülkenin genel kaynaklarını merkezileştirerek geri kalan bölgelerin gelişmesini de sağlamak olmuştur. Bu noktada, Başkanın da temsil ettiği ülkenin hakim siyasal partisinin ülkenin bütünlüğü ve diğer milletler konusundaki felsefesine program düzeyinde bakmakta yarar vardır. Rusya’nın siyasi hayatında en etkili olan partilerin siyasi programlarının içerik analizinin karşılaştırmalı şekilde gerçekleştirilmesinin, ülkede ilgili konudaki genel bakışları görmek ve anlamak adına yararlı olacağı düşünülmektedir. Örneğin, “Birleşik Rusya” partisinin 2011 yılındaki 12. Kurultayında onaylanmış program müracaatında “Rusya halkı – Büyük devletin büyük halkı”, “Müşterek güçlerle kurulmuş Vatan – Rusya” hitapları yer almaktadır. Parti stratejisinin temel maddelerinden biri “milletler ve dinler arası barışın

sağlanması, kanunsuz göç, etnik cinayet, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık halleriyle mücadele, Rusya'nın tüm halklarının kültürlerinin ve tüm geleneksel dinlerinin serbest gelişmesinin desteklenmesi" olarak belirlenmiştir. Diğer yandan Parti Programında, siyasi hedeflerden biri olarak ülkeye komşu olan ve ekonomik, gümrük, kültürel, siyasi anlamlarda sık işbirliğinde olan ülkelerle birlikte Avrasya İttifakının kurulması gösterilmektedir.

Söz konusu siyasi programda Rusya Federasyonu bölgelerine ve yerel yönetimlerine daha fazla yetki ve kaynak verilmesinden de bahsedilmektedir. Fakat bu "niyet" diğer parti programlarına göre daha "kısa ve yüzeysel" şekilde ifade edilmiştir. Putin'in 4 Mart 2012 tarihindeki başkan seçimlerine gittiği parti seçim programında, "Bizim gücümüz – çok milletli Rusya halkının manevi zenginliğinde ve birliğindedir, bizim stratejimiz yurttaşlık vatansızlığıdır, ülkede yaşayan hiç kimse kendi inancı ve etnik kimliğini unutmamalıdır, fakat öncelikle Rusya vatandaşı olduğunu bilmeli ve kurur duymalıdır, kimse milli ve dini özelliklerini devletin kanunlarından yüksekte göremez, ancak devlet de milli ve dini özellikleri dikkate almak zorundadır" denmektedir. (er.ru,2012) Söz konusu "Birleşik Rusya" parti seçim programında, yabancı ülkelerde yaşayan ve çalışan soydaşlar konusuna da değinilmiş ve onların her türlü sorunlarına dikkat edileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, yurt dışında Rus dilinin ve Rus kültürünün öğrenilmesinin sağlanmasının önemli olduğu belirtilmiştir. (er.ru,2012) Parti, ülkenin maruz kaldığı göç konusunda kaliteli politika belirlenmesini, kanunsuz göçün en aza indirilmesi, kanuni göç konusunda da mesleki yeterlilik, kültürel ve davranış uyumluluğuna dikkat edilmesini önemli görmektedir.

Demografi konusu tüm parti programlarında öncelikli meselelerdendir. Örneğin "Birleşik Rusya" – "genellikle tüm Rusya ahalisinin artışının sağlanmasını" önemsemektedir. Yolsuzluk, kötü alışkanlıklar ve cinayet tüm partilerce demografik sorunların kaynakları arasında olarak mücadele edilmesini gerektirmektedir. Milliyetçi parti programlarında ise, bu sorunların ülkede bulunan "yabancı fazlalığı"ndan kaynaklandığı belirtilmektedir. Ayrıca, bu programlarda, özellikle Rus nüfusunun artışı konusuna dikkat gösterilmektedir.

Rusya'da siyasi kültürü ve düşünceyi etkileyen en etkin partilerden biri de Liberal Demokratik Parti'dir. Günümüzdeki iktidara karşı önemli derecede muhalefet arz eden bu partinin program ve söylemlerinin analizinin, ülkedeki farklı bakış açılarını görmeye imkan sağlayacağına inanılmaktadır. RLDP ülke yönetiminde emperya, Sovyet ve demokratik Rusya geçmişine dayanılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Buna göre; "Büyük Rusya Devletçiliği ideali ülkedeki tüm halkları birleştiren güç olmalıdır." Sosyal temelini büyük bir kısmının, küçük ve orta büyüklükteki şehirlerde yaşayan Rus asıllı vatandaşlar ve eğitim gören kesimin teşkil ettiği parti, Rusya'nın "tarihsel jeostratejik sınırlarının berpa edilmesini" hedeflemektedir. RLDP, ülkenin Rus nüfusunun son on yıllarca mahvedildiğini iddia etmektedir. Parti her ne kadar özgürlüğü ilke edinse de, bu anlayış halkların kültür ve inanç özgürlüğünü kapsamamakta olup, sadece ekonomik, siyasi ve bilimsel özgürlükleri ifade etmektedir. Diğer yandan, "esas dertlerinden biri" – Kuzey Kafkasya ve diğer milli özerk bölgelere ayrılan bütçe kaleminin büyüklüğü olan bu siyasi parti, milli esaslarda özerk bölgesel yönetimlere sahip Rusya Federasyonu'nun milli muhtariyetlerin feshedildiği bir üniter yapıya dönüştürülmesini hedeflemekte, ülkenin bölünmesine ve milli münakaşalara götürdüğü için milli-arazi yönetim ilkesini reddetmektedir. Bu açıdan; "ülke daha büyük idari birimlere ayrılmalı (günümüzdeki 7'den 15'e kadar

artırılmalı), her biri 15-20 milyon nüfusu olan “guberniya”ya dönüştürülmeli, bunların kendi anayasa, milli dil ve yönetici etnosu olmamalıdır.” Diğer yandan, bir takım cumhuriyetlerde nüfus çoğunluğunun Ruslar olmasına rağmen, cumhuriyetin isminde azınlıkta kalan milliyetin isminin kullanılması ve ya idari görevlerde geniş yer işgal etmesi de (“etnizatsiya”) parti taraftarları için “mesele” teşkil etmektedir. (Demir, 2006:49) Parti programında bölgelerin isimlerindeki “milli” ifadelerin kaldırılması, buna göre örneğin, şimdiki Tuva Cumhuriyetinin Krasnoyarsk eyaletinin Kızıl ili, şimdiki Hakas Cumhuriyetinin Krasnoyarsk eyaletinin Abakan ili olması şeklinde somut değişiklik önerileri verilmiştir. (ldpr.ru,2012) Bundan sonra ise parti, tüm Rusya vatandaşlarının milli ve dini kimliğinden bağımsız olarak eşit olmasını, her hangi halk ya da topluluğa ayrıcalık tanınmaması gerektiğini de savunmaktadır.

RLDP’in başkanı V. Jirinovski, ülkede keskin milliyetçi-ırkçı söylemleri ile tanınmaktadır. Programında “Milli çoğunluk namına çok zillet görmüş Büyük Ülkenin kurtarılması” sloganına yer vermiş olan parti, küreselleşmenin milli ve ırki kültürel ayrımları silmesine karşı olup, bunun da Batı’nın bir faşizmi olduğunu iddia etmektedir. Partiyeye göre Rusya gündeminin en önemli konusu “Rus meselesi” olup, bu Rusya devletinin varlığını ve güvenliğini de etkilemektedir. Hedef – “Rus Milli Devletinin kurulmasıdır, burada her şey Ruslar için olacak, hiçbir şey Ruslar aleyhine olamaz.” Ayrıca Rus dili devletin kurucu dili olmalıdır. Ülkeyi yönetirken Ruslara dayanacağını ilan eden Parti programında vatansızlık – “Rusya’ya ve ülkenin diğer halkları için geleceğe yol açan Ruslara sevgi” olarak tanımlanmıştır. Rus halkı ülke devletçiliğinin “tek milli iradesinin çimentosu” rolünü yerine getirmelidir. Diğer yandan, parti başkanı Jirinovski, bir takım milli cumhuriyetlerin federal bütçeden fazla kaynak aldığını, bunun da Rus bölgelerini geri bıraktığını, bu yüzden milli bölge yönetimlerini feshetmek gerektiğini iddia etmektedir. Bu yüzden, Rusların devletin kurucu ögesi olarak tanındığı Anayasal düzenin kurulması önerilmektedir. Buna göre, milli, dini, ırki, dil vs. temelinde her hangi sosyal gruba karşı hakaret, düşmanlık içeren hareketlerin Ceza Kanunu’nca cezaya mahkum edildiği 282. Madde kaldırılmalı, çok milletli halkın iktidarın tek kaynağı olduğunun tespit edildiği şimdiki Anayasada (3.Madde) değişiklik yapılarak Rus halkının tüm ülke genelindeki anayasal konumu güçlendirilmeli, “Rus Halkına Devlet Desteği Hakkında” Kanun hazırlanmalı, umum millî devlet dili olarak “Rus Dilinin Özel Statüsü Hakkında” Kanun kabul edilmeli, “Rus Milli Kendini Yönetimi Hakkında” Kanun hazırlanmalı ve kabul edilmelidir. “Ruslar olmazsa Rusya da olmaz” sloganının yer aldığı parti programına göre, Rusya’nın diğer halkları içerisinde Rus halkının anayasal önceliğini sadece RLDP gerçekleştirebilir.

RLDP siyasi stratejisinin incelenmesi Rusya’nın belli kesimlerinde devam eden agresif, emperyalist, ırkçı bilinçaltını görmek açısından da yararlıdır. Örneğin, bu parti Rus halkını “dünyanın en çok sayılı bölünmüş halkı” saymakta (aynı ifade RF KP programında da geçmektedir), onun tarihsel olarak hak ettiği toprakların geri alması gerektiğini savunmaktadır. Bu yönde Rus dilinin eski SSCB ülkelerinde yayılmasını da gerekli saymaktadır. Ülkenin göç politikası konusunda, parti köktenci yaklaşım sergilemekte olup, önceliği dış ülkeler göç etmiş Rus soydaşlara tanımaktadır. Ülkenin kendi iş gücüyle de yetinebileceğini düşünen RLDP “ülkede hastalık, narkotik,

cinayet vs. belaya neden olan yabancıların Rus toprağında ev sahipliği yapmasına izin verilmeyeceğini” iddia etmektedir.

Dış ülkelerle ilişkiler konusunda, RLDP 3 dereceli öncelik belirlemiştir: “Slav dünyasıyla” (Ukrayna ve Beyaz Rusya) entegrasyon; eski SSCB ülkeleriyle ekonomik ve siyasi ittifak, entegrasyon; BRİC ülkeleriyle entegrasyon. Bununla birlikte, “bir takım ülkelerin Rusya’yla müttefiklik karşılığında ekonomik açıdan ondan faydalandığını, Rusya’nın para bedelinde gösterilen siyasi sadakate ihtiyacı olmadığını” iddia edilmektedir. Parti programının dış politika önerileri arasında özellikle Kırgızistan, Abhazya, Güney Osetya, Tacikistan, Türkmenistan ve Ermenistan’la gümrük birliği kurulması önemli yer tutmaktadır.

Ülkenin Uzak Doğu ve Sibirya bölgelerindeki demografik durumun düzeltilmesi için buraya Rusların göçünü öneren parti, bunu Rusya’nın jeostratejik konumu için de önemli saymaktadır. Diğer yandan, ülkenin bilim-teknoloji alanındaki yabancıların “Rus gençlerle ikame edilmesi gerektiği” önerilmektedir. Parti programında dikkat çeken hususlardan birisi de BDT ülkelerindeki Rus gençlerinin Rusya vatandaşlığı karşılığında Rusya ordusunda hizmete çağırılması önerisidir. Bu politikanın Rus halkının artmasında katkısı olacağına inanılmaktadır.

Ülkenin siyasi hayatında diğer bir etkili ideolojik güç – RF Komünist Partisi’dir. Parti daha çok toplumsal ve sosyoekonomik konulara ağırlık verse de, iç ve dış siyasi konulara da önem vermektedir. Örneğin, KP söyleminde “emperyalist küreselleşme”, “medeniyetler savaşı”, “emek ve sermaye karşıtlığı” ifadeleri geniş yer almaktadır. Bununla birlikte, “bir sol parti için fazla milliyetçi görünecek şekilde” Rusya halkının meziyetleri sayılmakta ve Rusya devletçiliğinin bu temeller üzerinde kurulması önerilmektedir. SSCB’nin yeniden kurulması gerektiğinin belirtildiği parti siyasi programında, “Sovyetlerin haksız yere eleştirildiği, milliyetçilerin el-kolunun açılması sonucunda ittifakın dağıldığı” belirtilmektedir. (kprf.ru,2012) 1991 yılında SSCB’nin çözüldüğünü ve Bağımsız Devletler Teşkilatının kurulduğunu onaylayan Belovej anlaşmasının eleştirildiği ifadeler hem RLDP hem de RF KP parti program metinlerinde rastlanmaktadır. Parti Marşı “Enternasyonal” olan bu partiye dair belirtilmesi gereken bir husus da, partinin Komünist dünya görüşe sığmayacak şekilde milliyetçi-ırkçı söylemlerde bulunmasıdır. Zira parti programında “Son dönemlerde Büyük Rus halkının soykırımı maruz bırakıldığından, Rusların sayısındaki azalmadan, tarihsel kültür ve dininin yok olmasından” bahsedilmektedir. Ayrıca, burada “çok halklı Rusya’nın manevi birliğinin temeli olarak Rus kültürünün korunması gerektiği” vurgulanmaktadır. Görüldüğü üzere, “Rus meselesi” Rusya’nın siyasi yelpazesinde yer alan en sağ partiden en sol partilere kadar yaygınlık kazanmış bir olgu olup, esasında “Rus bilinç altısında yatmış derin konulardan” haber vermektedir. Zira tüm bu partiler ülke toplumunda belli oy ve destek gören siyasal güçlerdir. Diğer bir husus, partinin siyasi mücadelesini sosyal sınıf ve milli kurtuluş harekâtı temellerinde yürütmeyi hedeflemesidir. Ayrıca, ekonominin “millileştirilmesi” de bir hedef olarak karşıya konulmuştur. Ülke içi politikada birtakım grupların siyasi anlamda güçlendirilmesini önemsemekle birlikte, bu gruplar arasında etnik, milli ve dini temelli teşkilatlar yer almamaktadır.

Dış ülkelerde yaşayan soydaşlar konusu, bu partinin de programında yer almaktadır. Zira Rusya'nın arazi bütünlüğünün korunmasıyla birlikte, ülke sınırları dışında, özellikle eski Sovyet ülkeleri arazisinde yaşayan soydaşların hukuk ve haysiyetlerinin korunması gerektiği belirtilmektedir.

Liberal görüşlü "Yabloko" partisi azınlık haklarının dikkate alınması önemsemektedir. Parti, özellikle eski Sovyet ülkeleriyle ilişkileri sıkılaştırmak gerektiğini önermektedir. "Adil Rusya", "Rusya Vatandaşları", "Doğru İş" siyasi partilerinin program ve söylemleri daha çok ülkedeki ekonomik ve sosyal ilişkilerin iyileştirilmesi, adil şartlar ve refah konularını içermektedir.

Rusya siyasal hayatında, milliyetçi unsurlar zaman zaman daha belirgin olabilmektedir. Özellikle, partilerin belli görüşlü kitlelere hitap etmek zorunda kaldığı seçim dönemlerinde, milli ve daha ilerisi milliyetçi-ırkçı duyguları kabartmak için belli söylemler ortaya atılmakta, özellikle de ülkede son dönemde hiç yatışmayan yabancı düşmanlığı ve göç meselesi ön plana çıkarılmaktadır. Örneğin, 2005 yılı Kasım sonundaki Moskova Şehir Duma'sı seçimleri sürecinde ortaya çıkan "Vatan" partisinin, TV kanallarında yayımlanan reklam spotunda sokakta karpuz ticareti yapan bir "esmer görünüşlü" kişinin oradan geçen "Slav görünüşlü" bir anne ve çocuğunun önüne kabuk attığı tasvir edildiği fonda "Sokaklarımızdaki pisliği temizleyelim" ifadesi seslendirilmiştir. Bu seçim öncesi parti reklamı, farklı şekillerde yorumlandığı için uzun süre mahkeme araştırmalarının konusu haline gelmiştir. Diğer yandan temeli daha 1990'larda atıldığı belirtilen, günümüzde kritik hal almış ve sadece Moskova, St. Petersburg'da sayıları 50 bin civarında olan Rus ya da Slav olmayanlara karşı saldırıları yapan, "skin head" akımı (dazlak ve Nazi yanlısı grupları) her ne kadar gençler arasında düzensiz bir başıboş ırkçı hareket olarak görünse de, sokakta Orta Asya ve Kafkas asıllı kişilere karşı onlarca cinayet işleyen bu grupların esasında ciddi siyasi güçler tarafından destek aldığı görüşleri de yok değildir. (<http://t7e.org>, 2012) Zira bu hareketlere hak verecek nitelikli ifadeler kimi durumlarda en üst düzey siyasiler tarafından da kullanılabilir. (economist.com, 2012) Genelde sayısı 85.000'in üstünde olduğu belirtilen Rus aşırı milliyetçilerinin temel hedefi Avrupa ırkları olmayıp, Asya (Orta ve Uzak Doğu), Afrika, özellikle Kafkasya asıllı kişiler (ve de göçmenler) olmaktadır. (Horton, 2006:75) Dine dayalı tahammülsüzlük nedeniyle şiddet kullanımı durumlarına da rastlanılmakla birlikte, bu nitelikteki olaylar genelde sistematik karakter taşımamaktadır. (Kozhevnikova, 2012)

SONUÇ

Özetle, Rusya siyasal hayatındaki temel ideolojik-siyasi güçler olarak sağ-liberal, sol-komünist ve sosyal-demokrat, milli-vatandaş dünya görüşünün altı çizilebilir. Bu siyasi görüşlerin program ve felsefesinde farklılıkların yanı sıra Rusya'nın iç ve dış politikasıyla ilgili benzer hususlar da mevcuttur. Örneğin, dış politika konusunda hemen hemen tüm siyasi partiler program düzeyinde Rusya'nın BDT ve eski Sovyet ülkeleriyle ilişkilerinin geliştirilmesinin taraftarıdır. Fakat bu bağımsız bir müttefiklik ("Birleşik Rusya"), derin ekonomik entegrasyon (RLDP) ya da yeni bir birliğin (KP) kurulması gerektiği şeklinde önerilmektedir. Komşu ülkelerle

ilişkiler konusunda “Birleşik Rusya” daha gerçekçi, RLDP agresif muhafazakar, KP ise idealist barışçıl tutum göstermektedir. Diğer yandan, Rusya’nın toplumsal sorunları (suç, manevi yozlaşma, yolsuzluk, yoksulluk vs.) tüm partiler tarafından paylaşılmaktadır. Fakat bu sorunların kaynakları farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Rusya’nın dünya siyasetinde etkin ve “büyük devlet” olması ideali tüm parti programlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu istikamette çeşitli yollar önerilmektedir. Rus dilinin ve kültürünün yaygınlaştırılması görüşüne ise hemen hemen incelenmiş olan tüm siyasi parti programlarında rastlanılmış olup, bunun üzerine değişik düzeylerde vurgu yapılmaktadır. Örneğin, “Birleşik Rusya” partisi için bu hükümetin sosyokültürel alandaki önemli bir politika konusu olmakta, Komünist Parti için temel sosyoekonomik konuların arkasında kalan bir husus, RLDP için ise ülkenin milli güvenliğini etkileyen başlı başına bir “mesele” arz eden bir konudur.

Rusya’da milliyetçi görüşlerin yeni olmadığı ve günümüzdeki ırkçı ve milliyetçi görüşlerin tabanı ve söylem içeriğine dair tarihi gerçeklerden yola çıkacak olursak, bu ülkedeki çağdaş milliyetçiliğin esasında devrim öncesindeki “etnik, kolektivist ve otoriter” nitelikli ve Avrupa (ya da Batı) kaynaklı her şeye karşı direnç gösteren Slavofil (Slav ırkı hayranlığı) milliyetçiliğin yeniden üretiminden başka bir şey olmadığı görülebilmektedir. (Kowner ve Demel,2012:95)

Kimi düşüncelere göre, ülkedeki radikal Rus milliyetçilerini cesaretlendiren Rusya siyasi çevrelerinin zaman zaman Rus milletini ayrıcalıklı konuma getiren bir takım adımları atmasıdır, zira örneğin, 2005 yılında ve Rus milletini devletin kurucu ögesi ilan eden “Milliyetler Politikası” Tasarısı hazırlanmıştır. Diğer yandan, Rusya’nın tüm Avrupa genelinde en fazla radikal milliyetçi-ırkçı örgütlenmeleri barındırması olgusu ülke yönetiminin rahatsızlık konularından biri olmaya devam etmekte, “Rusya Ruslar İçindir” sloganına karşı zaman zaman siyasi ve toplumsal propaganda çabaları gözlemlenmektedir. Ülkede radikal milliyetçiliğin arttığı dönemde iktidar partisi “Birleşik Rusya”, milliyetçi V. Jirinovski’nin Liberal Partisi dahil toplam on siyasi parti ile birlikte faşizmle ve aşırılıkla mücadeleyi amaçlayan “Antifaşist Pakt”ı imzalaması olgusu bu partileri kendi milliyetçi ideolojilerine “geri dönmekten” alıkoymamıştır. (Kostenko, 2006) Çağdaş Rusya’nın çok sayılı milli ve dini kimlikli nüfusu konusunda partilerin tutumu farklılık teşkil etmektedir. İdari yapıda da kendini gösteren bu çeşitlilik bir zenginlik unsuru (“Birleşik Rusya” ve KP) ya da “tüm belaların kaynağı” (RLDP) olarak görülmektedir. Ülkede birleştirici güç ya da unsur yurttaşlık (“Birleşik Rusya”), Rus dili ve kültürü (RLDP), sosyalist ittifaktır (KP). Ülkenin yönetim şekli konusunda şimdiki federatif (“Birleşik Rusya”), üniter (RLDP) ve konfederatif birlik (KP) yapıları önerilmektedir. Diğer yandan, uluslararası ve ya Batılı demokrasi kuruluşları ülkedeki milli ya da dini ayrımcılıkla mücadeledeki hukuki altyapının yetersiz olduğu, bu ayrımcılık ve şiddet mağduru kişilerin savunulmasıyla ilgili gereken mekanizmaların olmadığı yönünde eleştirilerini zaman zaman Rusya siyasilerine duyurmaya devam etmektedirler. (Buchanan, 2007:21)

Rusya’da Başkanlık kurumunun siyasal sistemde giderek güçlenmesi ve yasama faaliyetlerinde rolünün etkinleşmesi olgusu, iktidarın temsil ettiği “Birleşik Rusya” Partisinin halen yeterince Rus siyasal, toplumsal, ekonomik hayatını etkileyeceği dolayısıyla, Rusya’nın siyasi gerçeği ve geleceğinin adı geçen partinin ilke ve değerleriyle şekilleneceği söylenebilir.

Rusya'nın siyasi hayatında zaman zaman yükselen milliyetçi-ırkçı dalgalar ise, bu zihniyetin toplumun derinliklerinde halen var olduğunu göstermektedir. Diğer yandan belirtildiği üzere toplumun temel siyasi sözcülerinden olan siyasal partilerin (en solcu olanının bile) seçimlerde başarılı olabilmek için milliyetçi kesimlere "çiçek atma" ihtiyacını duyması, aynı tespitin bir başka kanıtıdır.

KAYNAKÇA

BATALİNA, V. V., (2007), *Politologiya*, Okey-Kniga, Moskova

BARIŞEVA, A. D., - STRELISOVA N. K. – TİTOVA E. U., (2000), *Politologiya*, Allel, Moskova

"Birleşik Rusya" Partisinin RF Cumhurbaşkanı seçimi öncesi Programı http://er.ru/party/presidential_election/ (28.11.2012)

"Birleşik Rusya" Partisinin Programı,

<http://er.ru/party/program/> (29.11.2012)

BUCHANAN, Jane – SESTO, Branka – GOGİA, (2007) "Giorgi, Singled Out: Russian Detention and Expulsion of Georgians", *Human Rights Watch*, Volume 19, No.5 (D)

BURENKO, V. İ., (2007), *Politologiya*, Ekzamen, Moskova

DEMİR, Bekir, "Rusya Federasyonu Cumhuriyetlerindeki Siyasi, Ekonomik ve Etnik Yapının Federasyon Milli Güvenliği Üzerindeki Etkisi", *Rusya Stratejik Araştırmaları-1* (Ed. İhsan Çomak)

HORTON, Patrick, (2006) *Russia and Belarus*, HongKong

KOWNER, Rotem – DEMEL, Walter (2012), *Race and Racism in Modern East Asia*, USA

KOSTENKO, Natalya, "Yedinaya Rossiya Popala v Desyatoçku", *Nezavisimaya Gazeta*, 20 Şubat 2006, http://www.ng.ru/politics/2006-02-20/2_er.html (30.11.2012)

KOZHEVNIKOVA Galina, "Radical Nationalism in Russia in 2008 and Efforts to Counteract It", (sova-center.ru/27.11.2012)

JUKOV V. İ. - Krasnov B. İ., (1997), *Obşaya i Prikladnaya Politologiya*, Soyuz, Moskova

MUŞTUK O, Z., (2002), *Politologiya*, EAOİ, Moskova

PETROV, Nikolay (2011), Who is Running Russia's Regions? (ed. Vadim Kononeko, Arkady Moshes) *Russia as a Network State: What Works in Russia When State Institutions Do Not?*, Palgrave, New York

Rusya Federasyonu Anayasası, <http://www.constitution.ru/> (28.11.2012)

"Russian Nationalism: Playing A Dangerous Game", *The Economist*, 11 May 2006 (<http://www.economist.com/node/6916041/27.11.2012>)

SHENFIELD, D. Stephen (2001), *Russian Fascism: Traditions, Tendencies, Movements*, New York

Rusya Federasyonu Komünist Partisi Programı,

<http://kprf.ru/party/program/> (29.11.2012)

Rusya Liberal Demokratik Partisi Programı,

http://ldpr.ru/#party/Program_LDPR (29.11.2012)

SERGEYEV S. P. (2006), ed. Politologiya, Buklayn, Moskova

“Siyasal Partiler Hakkında” Rusya Federasyonu Kanunu, 11 Temmuz 2001, N 95-F3, Moskova, Omega-L, 2010

<http://t7e.org/analiticheskie-stati/2005-g/2005-god-nekotorye-itogi-i-perspektivy/3-politicheskii-spektr-rossii/34-nacional-vozhdistskie-scenarii-i-ugroza-fashizma-v-rossii.html> (28.11.2012)

SUMMARY

Political space is an area where political-ideological discourses becomes concrete. Political ideology reflects the elements of the political culture or the political world view of othe community. In this respect, political ideologies existing in any level or in apparent or latent way in a country demonstrate the internal political dynamics by historical political, socio-economic and cultural aspects of the following society.

Political parties channeling society's or different groups political world view into the public domain, it also realizes an important socio-political function. Political party receives it ideological source from the supprorter group, or reflects interests of only one group but disguise them as the interests of the voters. The idea that the politics is always a conflict of fair or unfair interests assume that political parties appears as the main and organized actors of this conflict. Reflecting the political dynamics, political parties find specific reference values in society and are able to use them as a basic element of ideology. Values such as nationalism or racism, takes different contents and continue to exist in various combinations in the political spectrum at different times and places. Generally, such political world view adresses to the “founder” nation or ethnic segments constituting the majority of the country population and as a political program or an ideology aims to target a wide audience of voters.

In Russian society the Ruse nationalism is rising from time to in the historical flow. Russian nationalism, interestingly continues to maintain in a country having a large and diverse cultural, national and religious elements. Nationalism and racism, coming into question especially in times of economic crises emerge in the Russian case, too. Some times identified as the "Russian chauvinism" in the literature, this view emerges as a form of xenophobia when country's economic resources “can't be shared” among different social groups. On the other hand, being observed within the use of force and violence, this stream is sometimes defined as "Russian fascism".

In the contemporary Russian Federation, the political parties continue to its activities "feeding" nationalist or racist elements and "fed" from this ideology. Mentioned rhetoric existing almost on all sides of the political spectrum, and is expressed in various ways as "Russian people", "Russian nation", "the Russian race" and s.

This study aims to examine the properties of the nationalist elements in the Russian society on the basis of party programs. In this study, are chosen political parties effectively operating in the periods of elections and between them, having the ideological aspect more clearly and distinctly, and with enough members and electorate. First of all, information is given about the main political parties, then political programs are examined in terms of their point of view to the country's development, political system, community, nation and religion issues.